

2011. május 31. kedd
 Márk evangéliuma 10,35-45

Kovács Krisztián

Zebedeus fiainak kérése

^{10,35}Ekkor hozzálépett Jakab és János, a Zebedeus két fia, és így szóltak hozzá: "Mester, szeretnénk, ha megtennéd nekünk, amit kérünk." ^{10,36}Jézus megkérdezte tőlük: "Mit szeretnétek, mit tegyek meg nektek?" ^{10,37}Ők pedig ezt mondták neki: "Add meg nekünk, hogy egyikünk a jobb, a másikunk a bal kezed felől üljön majd dicsőséges uralkodásod idején." ^{10,38}Jézus így válaszolt: "Nem tudjátok, mit kértek. Vajon ki tudjátok-e inni azt a poharat, amelyet én kiiszom, és meg tudtok-e keresztelkedni azzal a keresztséggel, amellyel én megkeresztelkedem?" ^{10,39}Mire ők így feleltek neki: "Meg tudjuk tenni." Jézus ekkor ezt mondta nekik: "Azt a poharat, amelyből én iszom, kiisszátok, és azzal a keresztséggel, amellyel én megkeresztelkedem, megkeresztelkedtek, ^{10,40}de hogy ki üljön jobb vagy bal kezem felől, azt nem az én dolgom megadni, mert azoké lesz az, akiknek elkészítetted." ^{10,41}Amikor ezt a tíz tanítvány meghallotta, megharagudott Jakabra és Jánosra. ^{10,42}De Jézus odahívta őket, és így szólt hozzájuk: "Tudjátok, hogy azok, akik a népek fejedelmeinek számítanak, uralkodnak rajtuk, és nagyaik hatalmaskodnak rajtuk. ^{10,43}De nem így van közöttetek, hanem aki nagyvá akar lenni közöttetek, az legyen szolgátok; ^{10,44}és aki első akar lenni közöttetek, az legyen mindenki rabszolgája. ^{10,45}Mert az Emberfia sem azért jött, hogy neki szolgáljanak, hanem hogy ő szolgáljon, és életét adja váltságul sokakért."

Amit a textusról tudni kell:

- exegetikai megjegyzések
- teológiai összefüggések feltárása

Zebedeus fiai

A történet paralelójánál Máténál (Mt 20,20–28) a tanítvány testvérpár anyja közeledik Jézushoz, itt maguk a tanítványok lépnek elő nem mindennapi kérésükkel. Máté enyhíti azt a radikális (és emberi gyengeségektől egyáltalán nem mentes) tanítvány-képet, amely Márknál megtalálható, Lukácsnál nem is szerepel ez a szakasz.¹ Egyértelmű a testvérpár személyes hangú kérése: pozíciót akarnak saját

maguknak Jézus eljövendő országában. Kérésük mögött az az elképzelés állhat, hogy Jézus minden kívánságot és kérést megvalósíthat és teljesíteni is fog.² A Mk 9,33–37-tel ellentétben itt nem kérdés formájában közelítik meg a pozíció és hatalom iránti vágyukat („Ki a legnagyobb?”), hanem kész és konkrét elképzelésekkel próbálnak Jézusnál „lobbyzni” dicsőséges uralkodásának főhelyeiért. Haenchen megjegyzi, hogy itt arról van szó, hogy Jézus nem halála és feltámadása által megy be ebbe a dicsőségébe, hanem – amint az a későbbiekben világossá válik – a két tanítvány is elérheti ezt a mártírium által.³ Gnilka szerint azonban a Mk 8,36 és 13,26 alapján az Emberfia dicsőségében a parúziakor jelenik majd meg az ítéletre. Csak erre az eseményre gondolhatnak, és nem egy messiási ország alapítására Izraelben.⁴ Egyértelmű az is, hogy a Zebedeus fiak kérésének intenciója nem más, mint hatalomra törés, az az iránti vágyakozás, egyfajta önző kegyességbe burkolva.⁵ Kálvin az emberi hiúság fényes tükrékként aposztrofálja a történetet, s szerinte „arra tanít, hogy a nagyravágyás vagy valami testi bűn sokszor helyes és kegyes buzgalomba burkolózik, úgy hogy akik Krisztust követik, máshová tekintenek, mint ahová kellene.”⁶ Az, hogy a tanítványok e kérése Jézus szenvedésének és feltámadásának harmadszori bejelentése után hangzik el, még jobban megerősíti azt a tényt, amely a tanítványok értetlenségét tükrözi, amely egyre nagyobb lesz minél közelebb érnek Jeruzsálemhez, a szenvedés helyéhez és idejéhez.⁷

¹ DÓKA ZOLTÁN: *Márk evangéliuma*, Budapest, Ordass Lajos Baráti Kör, 1996, 226.

² LOHMEYER, ERNST: *Das Evangelium des Markus*, Göttingen, Vandenhoeck & Ruprecht, 1957, 221.

³ HAENCHEN, ERNST: *Der Weg Jesu, Eine Erklärung des Markus-Evangeliums und der kanonischen Parallelen*, Berlin, de Gruyter, 1968, 363.

⁴ GNILKA, JOACHIM: *Márk*, Szeged, Agapé, 2000, 562.

⁵ DÓKA: 226.

⁶ KÁLVIN JÁNOS: *Magyarázat Máté, Márk és Lukács összhangba hozott evangéliumához III*, Budapest, Sylvester Irodalmi és Nyomdai Intézet, 1941, 151.

⁷ GNILKA: i. m., 562.

A feltételek: pohár és keresztség

Jézus a szemérmetlen kérésre elsősorban két feltételt szab kérdés formájában. A poharat (serleget) és a keresztséget metaforikusan kell érteni. Az ószövetségben a serleg a sorsot jelképezni, amely esetenként a „harag pohara” (Ézs 51,17) formájában jön elő, s amely a „harag borát” tartalmazza (Jer 25,15). A pohár kiívása egyet jelent az ítélettel, amelyet a bűnösekkel szemben szankcionálnak (Zsolt 75,9; Jer 49,12; Ez 23,31kk; Hab 2,16.). Az Újszövetségben is elfordul a pohár illetén képe Jézus szenvedéstörténetében, pl. Mk 14,36 „vedd el tőlem ezt a poharat”, vagy a Jn 18,11-ban „Vajon nem kell kiinnom azt a poharat, amelyet az Atya adott nekem?”. Jézus azonban nem csak a saját szenvedésére utal a pohár képével, hanem arra az isteni ítéletre is, amelyet a bűnösök helyett magára vesz.⁸

A keresztség szó szerint vízben való elmerülést jelent, metaforikusan nézve pedig szintén a szenvedés képe áll mögötte, amely elborítja az embert (lásd pl. 2Sám 22,5; Zsolt 42,8; 69,2; Ézs 43,2), s ezt a képet a szenvedésre, üldözöttekre és bajra alkalmazzák.⁹ (Kálvin a keresztségnek ezt az aspektusát figyelmen kívül hagyja, helyette ő így látja Jézus feltételének értelmét: „A keresztség szóban kétségtelen a metafora. Tudjuk ugyanis, hogy a keresztség az önmegtagadásra, az ő ember megfeszítésére, szóval a kereszt hordozására avatja fel a hívőket.”¹⁰) Gnilka összegzése szerint a Zebedeus-fiakkal folytatott diszkusszió későbbi reakciói summájának azt tekintették, hogy testvérpárnak ki kell inniük Jézus serlegét, és meg kell keresztelkedniük Jézus keresztségével. Ebből kiindulva két irányzat figyelhető meg. Az egyik a mártíromság szempontjából értelmezi a jézusi intelmet, tehát a korona a vértanút illeti. A másik megvilágítás szerint Jézus szavainak az ad értelmet, hogy a Krisztus szenvedéseiben való részesedés mindenki számára lehetséges a keresztség és úrvacsora sákramentumai által.¹¹

Jutalom helyett kereszt

A főhelyeken érdekelt tanítványok számára szóló jézusi intelem a szakasz végén, a 45. versben éri el csúcspontját. A szolgálatot, és a szolgáló Krisztust középpontba állító mondat háttérben az Ézs 53,10–12 „Ebed-Jahve” éneke áll. A tanítványok jutalmat, egyéni elképzelésük jézusi preferálását várták, ehelyett azonban utasítást és mintát kaptak a valódi Krisztus-követésre. A szolgálat, a másokért való élet és halál is Jézus egész életművét összefoglalja. Így a tanítványok és később a gyülekezetek életprogramja sem tükrözhet mást.

Az igeszakasznak egyértelműen van egyházkritikai kicsengése. A Mk 9,34k-ban már találkozhattunk ezzel a kritikai hanggal, de a téma újbóli előkerülése azt jelzi, hogy az evangélium szerzője kora egyházának kardinális kérdésével állt szemben. Azonban a kritika nem alternatíva nélküli. A pozíció Jézus tanítása szerint nem előnyökkel és kiváltságokkal jár, hanem az ember saját magának háttérbe állításával és a másokért való szolgálattal.¹² A követés ebben a perikópában a szolgálatban és a szenvedésben való követéssé válik.

⁸ GNILKA: i. m., 563.

⁹ GNILKA: i. m., 564. Dóka: i. m., 226.

¹⁰ KÁLVIN: i. m., 153.

¹¹ GNILKA: i. m., 569.

¹² DÓKA: i. m., 228.

Prédikációvázlat

1. Versengés a jó helyekért

Fizikai és lelki értelemben is helykereső emberek vagyunk. Jézus és Isten mellett is keressük a közelibb helyeket – másokkal szemben. A tanítványok, a Zebedeus-fiak azonban nem hogy csak keresték, hanem már el is döntötték: ők valamiért jobb helyeket érdemelnek Jézus dicsőségében, mint a többiek. Márk evangéliumában nem ez az egyetlen hely, ahol ez a tanítványi mentalitás előjön. Sőt! Márk, Mátéval ellentétben sokkal nyersebben fogalmazza meg ezt a versengést és rivalizálást. Jó egyházkritikus lett volna – és az is volt. Egyéni és közösségi keresztyén életünk negatív előképe áll előttünk ezekben a sorokban. Nem a kötelességekre – hanem a jogokra

kérdezzük rá először. Nem a feladat – hanem a jutalom a lényeges. Nem azt kérdezzük: mit kell tennünk – hanem azt, mit kapok érte. Gyülekezeten belül is sokszor megfigyelhető ez a tendencia: nem a szolgálatban, hanem a szolgáltatásokban érdekeltek a gyülekezeti tagok. Nem a példát akarnak mutatni, hanem példát látni.

A Jézushoz való tartozásukat, annak mélységét sokan abban mérik le: mit kapnak Jézustól – mennyi megtapasztalható irgalmat, szeretetet, kegyelmet, lelki gyógyulást (szándékos a kifejezések vallásos-emocionális használata!). S így közelítenek az egyházhoz is: kapni akarnak valamit – lelki feltöltődést, hitélményt, hitmélyítést. A Zebedeus-fiak automatizmusként tekintettek kérdésük teljesítése felé: evidens, hogy Jézustól megkapják azt, amit akarnak. S így van ezzel ma is sok ember: Jézusnak az a dolga, hogy teljesítse a kéréseiket.

2. Jézus életútja a mi utunk?

Sokan úgy közelítenek Jézus szenvedése felé, mint egy olyan egyszeri és megismételhetetlen áldozat felé, amely lejátszódott és elvégeztetett. A szenvedés ettől kezdve értelmetlen, mert épp Jézus szenvedését teszi értelmetlenné. „Ha Jézus szenvedett – akkor nekem/nekünk miét kell?” Pedig a tanítványoknak adott jézusi válasz nem garantálja a szenvedésmentes létformát. Jóllehet, ő maga keresztre vitte az egész emberiség bűnét, mégsem ígéri az őt követők számára a szenvedésmentes létformát. Az evangélium(ok)ban többször is megszólal az a hang, amely a követést a kereszttel együtt értelmezi. Az egyén számára ez éppúgy paradigma, mint a közösség: a gyülekezet, az egyház számára.

Az egyház talán történelme során sokszor akart csak a dicsőséges és megdicsőült Jézussal azonosulni: pompában, dicsfényben ragyogni, és mindeközben talán sokak számára okozott szenvedést. A gyülekezetek iránt támasztott igények is valahol ezt a képet tükrözik: jól menő, prosperáló, vállalkozásaiban sikeres, létszámában kielégítő, megjelenésében igényes, megnyilvánulásaiban tetszetős gyülekezetet akarnak építeni a lelkesek, s ilyenhez akarnak tartozni az érdeklődők vagy a már elkötelezettek. Senki sem akar egy szenvedő egyház tagja lenni. Egyházi és egyéni keresztyén életünkben ki szeretnénk iktatni a szenvedést, úgy is, mint a testi-lelki megpróbáltatásokat, és úgy is, mint krízishelyzeteket, amikor szembesülünk a gyülekezet működésképtelenségével vagy stagnálásával. Ennek a történetnek az lehet az üzenete, hogy a pozíciókeresés és helyezkedés alkalmával nem feltétlenül a siker tárul fel előttünk, hanem a szenvedés, mint Jézus útjának velejárója.

3. Jézus szolgálata a minta számunkra

Jézus küldetésének summája áll előttünk a 45. versben. A keresztyén ember és a keresztyén egyház nem spórolhatja meg a másokért való szolgálatot, azt, hogy nem önmagának él, hanem másokért. Jézus ebben a mondatban világossá teszi, hogy az ő egész életútja abban állt, hogy másokért adja önmagát: életét és sorsát. S ezzel ismét szembe lehet állítani a mai elvárásokat, igényeket, pozíció és helykereséseket – akár egyénről, akár közösségről van szó. Az egyház és a gyülekezet sokszor szolgált – de nem szolgál. Másokból él – de nem másokért. Jézus szolgálatát diakóniájának elvi alapvetésévé teszi ugyan, de nem mindig válik a gyakorlatban céljává.

De a gyülekezeten belüli szolgálatok, is nagyon emberi értelmezés szerint történnek. Nehezen tudnak sokan másokért élni. Önmaguk előtérbe helyezése sokszor fontosabb, mint a másik gyülekezeti tag valódi szükségének a meglátása. Jézus szolgálata nem csak a beszédben és szavakban volt hatásos. Ő meghalt az emberért. Mi emberek azonban csak sokszor beszélünk a tettekről, de nem teszünk Jézus beszédei szerint. A szolgálat a szavak és üres szócséplések szolgálatává lesz – tettek nélkül. Jézus szavai erre is hívnak – vegyük szó-szerint azokat!